

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën: f 0.15
Per regel „ 0.12 1/2
Bij plaatsing van 500 regels „ 0.10
„ „ „ 1000 „ „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Een nieuw Indisch Weekbl. en een nieuw Ind. Kinderboek. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Van Vr. Koloniën. — Feuilleton. Een paar Rectificaties. — Oost- en West-Ind. Litt. Overzicht. — Leeszaal Heulstraat 17. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van Boecatan:

Er worden plannen beraamd om op het Oud-Hollandsche marktplein, dat bij de Pieterskerk te Leiden door de zorgen der Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer wordt georganiseerd, ter opluistering van het Taalecongres, 25 dezer aldaar te houden, ook een gebouwte uit den Ouden Compagnie's tijd in te richten als tentoonstelling en verkooplokaal van O.- en W.-I. huisvuil- en kunstnijverheid-artikelen. Boecatan zal in samenwerking met de Afdeling Leiden, van wie het initiatief hiertoe uitging, haar best doen om er een smakelijk geheel van te maken, opdat het vele der bezoekers aantrekke om er een kijkje te komen nemen.

Een nieuw Indisch Weekblad en een nieuw Indisch Kinderboek.

Uit Batavia werd ons toegezonden het eerste nummer van een daar verschijnend nieuw weekblad, dat den naam „Jong Indië” draagt, onder de redactie van Mr. Th. Thomas staat, met veler medewerking.

Blijkens het prospectus wil dit blad voorzien in de leemten der Indische dagbladers, wat betreft het opvoeden van Indië in de politiek en door een eenvoudige, duidelijke uiteenzetting der politieke vraagstukken, welke zich ten aanzien van Indië opdoen, juister: opdringen; aan den ruimst mogelijken kring van indische burgers kennis van die vraagstukken bijbrengen, in de hoop, dat die kennis hen zetten moge tot het ernstig medezoecken naar een bevredigende oplossing en hen aldus brengen tot een eervolle kwijting van hun burgerplicht. Want burgerplicht is het!

„Wort de burgerplicht naar behooren betracht, dan zal de regeering het standpunt, dat zij in haar benauwende enghartigheid gemeend heeft tot dusver tegenover de indische burgers te moeten innemen, prijsgeven en van zelve tot

de liberale erkenning komen, dat naast haar recht om verplichtingen aan haar burgers op te leggen, haar verplichting staat om rechten aan haar burgers toe te kennen, een erkenning, die zich weidra in daden van breed, farsch politiek beleid zal openbaren.

„Er zal een heilzame wisselwerking tusschen regeerder en geregeerden ontstaan; de demarcatie-lijn, die in den booze oorsprong vindt en thans nog een ontwrichtende scheiding tusschen het bestuur eenerzijds en de particulieren anderzijds maakt, zal spoedig verflauwen en onzichtbaar worden; de tegenstelling is dan nevenstelling geworden en deze verandering is de eerste levensvoorwaarde voor een krachtig, energiek en verlicht staatsbestuur.”

Met belangstelling alle teekenen van 't zich meer en meer ontwikkelend maatschappelijk leven in Indië volgende, verheugen wij ons mede over de verschijning van dit nieuwe blad, al zijn wij het wel een beetje eens met de redactie van het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.*, die dit prospectus al zeer optimistisch vindt, en o. a. de opmerking maakt:

„Aan die „hellzame wisselwerking” zijn wij zoo vrij niet te gelooven. Het voorbeeld van het Persbureau heeft ons geleerd, dat de Indische Regeering geen afstand wil doen van het door haar aangenomen systeem van isolatie, van afscheiding tusschen de Besturenden en de bestuurden.

„De met Europeesche, vrijzinnige ideeën op dit punt zijn taak aanvaardende Landvoogd had het Persbureau bedoeld als communicatiemiddel tusschen de organen der openbare meening en de Regeeringspersonen.

Dank zij de irriterende tegenwerking van degenen, die met de uitvoering van het liberale denkbeeld van den Gouverneur-Generaal waren belast, is het goede instituut te gronde gegaan. Gesmoord in de modder van de bureaucratische koppigheid en dwarsdrijverij, mag men wel zeggen.”

En nu verwacht de heer Thomas, dat de Regeering, alleen op het aanschouwen van het feit dat de burgerij zich naar behooren met politiek gaat onledig houden, afstand zal doen van haar exclusivisme?

Wij helpen het hem wenschen, maar gelooven doen wij het niet...”

Over het algemeen is het nieuwe Weekblad, dat er, ook wat den druk betreft, goed uitziet, vriendelijk door de Indische pers ontvangen. Ook wij heeten het hartelijk welkom en wenschen het veel succes toe.

* * *

Het pas verschenen kinderboek *De Gouden Kris* dat wij met bijzondere ingenomenheid begroeten, is er een van de hand van M. C. Kooy—van *Zeggelen*, de schrijfster van den bundel allerliefste verhaaltjes *Jong Java's Lief en Leed*, dat eveneens deel uitmaakte van de met recht zoo

veelgeprezen Volks-kinderbibliotheek onder redactie van Mevrouw Nellie van Kol, die wij zoo van ganscher harte hebben aanbevolen, als prettige en tegelijk nuttige lectuur voor de kinderen en kleine vriendjes der leden van Oost en West, daar het zoo volkomen in den geest onzer Vereeniging valt, ook als middel tot opwekking van echte belangstelling voor de bewoners van Nederlandsch-Indië. Van dit tweede werkje dezer uitnemende kinderschrijfster kunnen wij hetzelfde herhalen. Wij zijn het dan ook volkomen eens met het Voorwoord, waarmede Nellie het inleidt en dat wij hier in zijn geheel doen volgen:

Een boek van mevrouw Kooy behoeft geen aanbeveling meer. Als gezellige vertelster heeft zij haar plaats in de kinderwereld veroverd; als warm en fijngevoelend hart, die in de wereld der wijze opvoeders.

Maar dit boekje van haar is ééning in de kinderliteratuur wegens de stof die het behandelt. Een kinderboek, waarin Boegineezen en Boegineesche toestanden de hoofdrol vervullen en overheerschend zijn, bestaat er in onze kinderliteratuur nog niet. Java en de daar reeds alle-daagsch geworden toestanden zijn wel eens voor onze kinderen bewerkt; het lot, dat mevr. Kooy, als vrouw van den civielen gezaghebber, naar de jongst veroverde streken van Celebes bracht, stelde haar in staat een volstrekt nieuw terrein voor onze jeugd te ontginnen. En zoo krijgen wij hier dan niet alleen een stukje doorleefde „koloniaal geschiedenis”, maar ook een stukje oer-Oosten; ja zelfs — een laatste afschijnsel van wat voor Europa de Middeleeuwen waren.

Ik ben er mevrouw Kooy ten hoogste dankbaar voor, dat zij, liefdevol en belangeloos, haar bijzonder werkje afstond aan mijn Volks-Kinderbibliotheek.

De illustraties zijn van haar eigen hand. Het geheel is dus zoo nieuw en frisch en „onuitgegeven” als een kinderboek maar zijn kan.

Met warmte wekken wij dan ook de lezers van het Kol. Weekblad op, kennis te maken met dit boekje en het aan kinderen ten geschenke te geven. Keurig gebonden, is het voor den matigen prijs van f1.25 te krijgen bij de uitgevers Masereeuw en Bouten, te Rotterdam, maar ook op bestelling bij iederen boekhandelaar.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het militaire Atjeh-Rapport beoordeeld door het *Algemeen Handelsblad*, de *Tijd*, het *Huisgezin*, het *Centrum* en het *Volk*. — De *Arnhemsche Crt.* over het conflict met Venezuela. — Anti-oorlogszuchtige beschouwingen ondersteund door de *Nieuwe Arnhemsche Courant* en Dr. Nuiens in de *N. Vent. Crt.* — Een noedkreet uit Curaçao, opgenomen in de *Maasbode*.

Er is nogal verschil van meening over het militaire Atjeh-rapport:

Het *Hdbl.* bijv. vindt, dat de verklaringen van generaal Rost van Tonningen een einde maken aan de beschuldigingen, waarmede in den laatsten tijd ons Indisch leger nog al werd overla-

den; beschuldigingen van verregaande wreedheid, van veel te hardhandig optreden; en het blad wenscht zelfs, dat men wat krasser aanpakken zal, teneinde het levensgevaar voor onze eigen officieren en soldaten te verminderen. Zoo klaagde onlangs de vader van den gesneuvelden luitenant De Willigen, dat zijn zoon werd geloofd, wijl men verkeerdelijk den vijand had ontzien.

„Wij vestigen”, zegt het *Alg. Handelsblad*, „de aandacht er op, dat het feit van het sneuven van luitenant de Willigen, als gevolg waarschijnlijk van ondoeltreffende, van hieruit blijkbaar gedeceeteerde voorschriften, niet op zichzelf staat; dat telkenmale onze soldaten en officieren aan het optreden van den verraderlijken Atjeh'er ten offer vallen, wijl hun het recht niet wordt toegekend, de middelen aan te wenden tot eigen beveiliging, welke door den toestand niet zijn geoorloofd, maar geboden.

Wij wijzen op dit alles en eischen, dat het nu ook u t zij met de lafheid, welke hier aan hoogerhand voorzat.

Wij eischen, dat de consequentiën worden aangevaard van den nog steeds voortdurenden guerrilla-oorlog in Atjeh.”

* * *

Een heel ander oordeel velt bijv. *De Tijd*, die in het rapport duidelijk leest, dat er wel iets aan is van verhalen, als waarmee in het begin dezes jaars *Wekker* hier te lande sensatie maakte, al blijken de sterkste beschuldigingen ook overdreven.

„De geest van het gezag in Atjeh, zegt het blad, — terecht, wordt het in de nota opgemerkt — is niet wreed. Er bestaat echter gegrond vermoeden voor de meening, dat „de dierlijke uitspattingen van enkele ontaarde individuen, die niet onder voldoende controle staan, in Atjeh talrijker zijn, dan bij het leger van een christelijke natie moge voorkomen; talrijker dan voor de eer van ons volk en ons leger in Indië mogen geduld worden.

Ongeaarne missen wij in de nota de uitdrukking van diepgevoelde verontwaardiging, welke het constateeren van dergelijke feiten zonder twijfel ook bij ons legerbestuur moest opwekken. Een kern van waarheid kan aan de beschuldigingen van „Wekker” niet worden ontzegd: de nota trouwens geeft dit volmondig toe. Die kern van waarheid echter wordt omgeven door een menigte van valsche en onbewezen (dus lasterlijke) beschuldigingen, welke het geheele geschied van „Wekker” in een zeer ongunstig licht plaatsen. Dit laatste echter mag, nu eenmaal de kern van waarheid in zijn beschuldigingen erkend werd, voor de overheid geen reden zijn van werkeloosheid. Met meer kracht dan tot dusverre behoort o. i. tegen de nu en dan bij ons leger in Atjeh voorkomende misdadige wreedheden te worden opgetreden.

Op de gruwelijke beschuldigingen, door „De Wekker” tegen onze troepen en troepenaanvoerders in Atjeh ingebracht, hadden wij een veel meer bevredigend antwoord verwacht en gehoopt.

„Niet dat „De Wekker” door de resultaten van het ingestelde onderzoek in het gelijk wordt gesteld of in een meer sympathiek licht treedt. Dat is, wat ons aangaat, ten minste in geen deele het geval. „De Wekker” — men verlieze dit niet uit het oog — was zelf officier in Atjeh, heeft zelf den oorlog medegemaakt; onder zijn oogen hebben zich, als men hem gelooven mag, een deel der door hem publiek gemaakte voorvallen afgespeeld; en dit (voor zoover blijkt) zonder protest zijnerzijds en zonder dat door hem pogingen werden aangewend, om de bevoegde militaire overheid, desnoods de Nederlandsche Regeering, op de hoogte te brengen van de vele ongerechtigheden, welke in haar naam bedreven worden.

Eerst dan, wanneer dergelijk protest en dergelijke pogingen zonder resultaat waren gebleven, had o. i. „De Wekker” zich met zijn groote onthullingen mogen wenden tot het groote publiek.

Men vergete toch niet, dat in Atjeh de strijd voortduurt; men moge al spreken van „kwaadwilligen”, „maraudeurs”, om het woord „vijanden” van „pacificatie-toestand”, om het woord „oorlog” te vermijden — dit belet niet, dat van onze militairen van hooger en lageren rang daar bij voortdurende een moed, een doodsvrechting, een energie, een inspanning en activiteit gevorderd worden, die in menigen werkelijke oorlog niet grooter behoeften te zijn.”

* * *

Het Huisgezin vindt dat het niet duidelijk is, wat, volgens den legercommandant op Atjeh, nu eigenlijk de positie is. Is men er in oorlog, of heeft men slechts met kwaadwilligen, met roovers en enkele raddraaiers te doen.

„Klopt intusschen, vraagt het blad, de voorstelling, dat er in Atjeh geen vijand meer te bevechten is, doch enkele kwaadwilligen meer over zijn, wel met hetgeen de generaal op een andere plaats in zijn rapport zegt over het oorlogsgerecht, op grond waarvan „de bevolking niet geprest mag worden vijandelijke daden tegen het eigen volk te plegen, waaronder ongetwijfeld zijn te rangschikken diensten als gids of spion? Hierop volgt de verklaring, dat wij „dus eigenlijk onrechtmatig handelen door ons van Atjehers, tegen hun zin, als gidsen te bedienen.”

Sterk gispt het blad het, dat de gids of de spion, die weigert zijn landgenooten te verraden, wordt doodgeschoten:

„Wie hier geen lof verdient dat is generaal Rost van Tonningen, die voor ons, en wij denken voor velen, zedelijk lager staat dan de Atjeh'er, die zich niet wil laten gebruiken om zijn landgenooten in het verderf te storten.

Hoe vindt men dat: „eenmaal over de onrechtvaardigheid heen zijnde”, en dat: „t doel moet bereikt worden, goed- of kwaadschiks”. Wie durft deze uitspraken, door den hoogsten militairen gezaghebber in Nederlandsch-Indië neergeschreven, goedkeuren, of liever, wie laakt ze niet?

Eenmaal over de onrechtvaardigheid heen zijnde..... Dit woord is brutaal van een weerszinwekkend cynisme. En kan men eigenlijk wel goed begrijpen, hoe een man, op wien een zoo zware verantwoordelijkheid rust, erkent dat een daad onrechtvaardig is en die daad toch bedrijft of gedooft?

Maar is er dan tweërlei zedenleer?

Het rapport van den gouverneur-generaal, dat vernietigend heette voor Van Daalen, heeft het meest den heer Van Heutsz getroffen. Het rapport van den legercommandant laat den oud-gouverneur van Atjeh onaangetaast, maar treft rechtstreeks generaal Rost van Tonningen, zijn militair beleid, zijn militaire opvattingen.

Het — hoofdzakelijk negatieve resultaat der beide Atjeh-rapporten is, dat zij twee reputaties, die van de beide hoogstgeplaatsten in Indië, een geduchten knauw hebben gegeven.”

* * *

Het Centrum concludeert, gelijk ook andere bladen doen, dat generaal Van Daalen door dit rapport zoo goed als van alle blaam gezuiverd wordt, wat de beweerde wreedheden betreft, die hij als militair gezagvoerder zou hebben toegelaten, tenminste niet heeft voorkomen.

„Toegegeven wordt, dat hardhandig tegen de Atjehers is opgetreden en dat zich ook dingen hebben voorgedaan, welke niet door den beugel kunnen, maar den heer Van Daalen treft daarvoor, volgens generaal Van Tonningen, geen blaam.

Zelfs werden, overeenkomstig Van Daalen's voorschriften, mildere beginselen toegepast ten aanzien van gevangenen, hoewel daarentegen ook de strenge Deutsche voorschriften ten opzichte van het requireeren van gidsen uit de bevolking en het uithooren van gevangenen en opgelichte kampongbewoners.

Door zijn strenge bevelen heeft generaal v. Daalen echter getoond, wars te zijn van alle noodlooze geweldpleging en deze met gestrenge middelen te keer te willen gaan.

Als militair gezagvoerder staat de gewezen gouverneur dus, volgens dit rapport, vrijwel intact.”

* * *

Het Volk komt tot een glad tegenovergestelde slot-som:

„Het Nederlandsche volk weet het dus nu: degenen, die in Atjeh nog strijden voor hun onafhankelijkheid, zijn roovers en maraudeurs. Zij hebben geen staatsbestuur meer en kunnen dus niet worden erkend als oorlogvoerende partij. Zij bezigen tegen den Nederlandschen overweldiger hun eigen, wreede middelen en niet de regelen van het oorlogsrecht, te boek gesteld in de Haagsche vredescomédie. Zij hebben dus ook geen aanspraak op behandeling naar die regelen. Zij moeten worden verdelgd en allen, die met hen heulen, moeten worden verdelgd. Uit ons aller naam voert de Nederlandsche staat in Atjeh een verdelgsoorlog tegen de laatste vrijheidsstuipe van een dapper en vrijheidslievend volk. Uit ons aller naam, maar op kosten van den Javaan. Het overbevolkte Java, dat wij na eeuwen van zegenrijken koloniale arbeid en kerstening nog niet weten te bewaren voor hongersnooden en epidemieën, onder menschen en vee, dat zijn beste schatten moet laten aan de suikerfabrikanten en

andere Europeesche ondernemers, brengt bovendien de belastinggelden op waarmede de verdelgsoorlog op Atjeh wordt betaald. Het gaat er ruw toe, in Sumatra's noordhoek, in dien noordhoek — maar niemand wordt gedwongen er heen te gaan, nietwaar, niemand, behalve de dwangarbeiders — en eenmaal zullen wij, dr. Kuyper heeft het beloofd! — daar den bijbel brengen, en de machines en werktuigen van petroleum- en goudzoekers!

Van degeneratie, van ontaarding op Atjeh, zegt generaal Rost van Tonningen, is geen sprake. Hoe diep moet de moraal staan van een klasse, die in dit bedrijf zelfs geen ontaarding meer erkent!”

* * *

Behalve over het militaire Atjeh-rapport had de pers het druk over de „quaestie” met Venezuela.

De *Arnhemse Courant* zegt daarvan:

„Gelukkig behoeft de kans volstrekt niet uitgesloten te worden geacht, dat zonder tot oorlogsdaden de toevlucht te behoeven te nemen, de Venezolaansche dictator wel tot reden gebracht kan worden; immers over daden van willekeur en geweld, als waarvan Curaçao het slachtoffer is, hebben ook andere staten, allereerst de Noord-Amerik. Unie, zich niet minder te beklagen, en tegen een gemeenschappelijke pressie van Noord-Amerika, Engeland, Frankrijk, Nederland enz., zoo noodig gesteund door een internationale blokkade der geheele Venezolaansche kust, zou Castro's machtspositie binnenslands vermoedelijk niet lang bestand blijken.

Daarom zal wel door de diplomatie van onzen minister van buitenlandsche zaken, niet door het geschut van een Nederlandsch eskadertje herstel van grieven gezocht moeten worden, terwijl de sommen, welke aan een maritieme expeditie, misschien van langen duur, ten koste gelegd zouden moeten worden, nuttiger zouden kunnen worden aangewend, door Curaçao niet alleen door den tijdelijken nood heen te helpen, waarin het door het conflict met Venezuela voor de zooveelste maal gebracht werd, maar het ook behulpzaam zijn en te steunen in het zoeken en het aanknoopen van andere relaties, waardoor het voor de toekomst minder afhankelijk zou zijn van de nukkige politiek der gelukzoekers, die zich achtereenvolgens van het gezag in de Venezolaansche Republiek meester maken. Als Curaçao in de verdrukking is, hoort men bovenal hoog opgeven van de schoone toekomst, welke het na de opening van het Panama-kanaal te gemoet gaat. Laat Nederland nu ook eens toonen, dat die schoone toekomst zijner kolonie het meer waard is, dan haar juist genoeg financiële steun te geven om haar nooddruttig in het leven te houden en voor geheel verval te behoeden.”

* * *

Ook de *N. Arnhemse Courant* is niet oorlog-zuchtig gestemd. Het blad erkent: er moeten maatregelen genomen worden om zoo mogelijk, het nadeel, voor Curaçao voortvloeiend uit Castro's handelingen, te keeren en desnoods erger te voorkomen. Maar dit heeft niets gemeen met het handhaven onzer nationale eer.

„De omstandigheden kunnen van dien aard wezen, zegt het blad, dat het onvermijdelijk wordt den Venezolaanschen operetien-Napoleon een duchtig lesje te geven. Doch hiertoe behoort eerst te worden overgegaan in het allerlaatste geval, indien alle vreedzame middelen zijn uitgeput.

Maar dan ook behoort opgetreden op een wijze, welke van onze zijde desnoods de uterste krachtsinspanning vordert, opdat het doel volledig bereikt wordt. Dan geen „vertoon”, maar daad.”

Het blad betoogt verder, dat ook Amerika, Frankrijk en Engeland met den heer Castro onaangenaamheden hebben als wij. Een gezamenlijke actie is dus niet uitgesloten.

Ten slotte vraagt de *N. Arnh. Courant*:

„Is het niet erg zonderling, dat juist thans, nu, zooals het Amerikaansche blad *De Globe* terecht opmerkte, het kleinste incident tusschen de bemanning der „Gelderland” en Venezolaansche soldaten aanleiding kan geven tot ernstige verwikkelingen; nu aan onze marine een werkelijk belangrijke taak is opgedragen, de minister van marine voor drie weken naar het buitenland is vertrokken?”

* * *

In dien geest spreekt ook Dr. Nolens in de *N. Venl. Courant*. Hij wenscht voorzichtigheid, en is ook voor samenwerking met andere mogenheden. De schrijver betreurt den brief, dien onze ministerresident te Caracas verzond; zulke waardigheidsbekleeders hebben voorzichtigheid te betrachten; in dit geval is de positie van Nederland door dezen brief althans niet versterkt.

De heer Nolens eindigt met vertrouwen in het beleid der Regeering uit te spreken:

„Op de regeering rust de moeilijke taak om langs den meest doelmatigen weg voor de nationale eer en voor de koloniën en moederland op te komen.

Ik twijfel er niet aan, of zij zal in de gerezen moeilijkheden zich laten leiden door de overtuiging, dat in buitenlandsche betrekkingen niet alleen groote staten, maar meer nog kleine, naar het woord van Napoleon, bestuurd moeten worden: niet met het hart, maar met het hoofd.”

* * *

Dat men in de West zelf niet zoo kalm redeneert, is te begrijpen; daar ondervindt men onmiddellijk de gevolgen van Castro's handelwijze. De stemming in de West vindt men vertolkt bijv. in een schrijven uit Curaçao aan de *Maasbode*, waarvan we het slot overnemen:

„Men vraagt zich af, of Holland of niet zal kunnen, of niet zal willen helpen, of men dan Duitscher of Engeschman moet wezen, om veilig te zijn tegen Castro's willekeur?

Waarlijk, de eer onzer vlag, onze eer als koloniseerende natie, eischt onafwijsbaar, dat hier krachtig worde ingegrepen, en de mond gesnoerd worde aan de steeds veldwinnende overtuiging, dat wij tegenover Venezuela totaal machteloos zijn, dat Holland zijn koloniën niet kan verdedigen, — een overtuiging, die tot schande van onze natie door menigen Venezolaan wordt geuit.

Hulp verwachten wij dus, krachtige en spoedige hulp, anders is Curaçao verloren. De bevolking is uitgeput, de ellende stijgt met den dag.

Tot overmaat van ramp hebben verschillende havens — o. a. Colon en St. Domingo — de quarantaine afgekondigd tegen schepen, die onze havens aandoen.

Waarom?

Omdat we te mild en te toegeeflijk waren voor de schepen van onzen vriend Castro.

Van Holland verwachten wij, dat het ons beschermte tegen de vernederingen ons door hem aangedaan, ons bevrijde van de ellende door hem over ons gebracht.

Uit de O.I. Mail.

De ethische richting in de praktijk.

Het is nog geen 20 jaren geleden, schrijft men uit Besoeki aan de *Nw. Soer. Ct.*, dat een voorschot, hoe gering dan ook, hier in Besoeki, van de zijde der inlanders, steeds de behoorlijke uitvoering der door hen op zich genomen verplichting tengevolge had.

Maar toen zij bij herhaling ondervonden, dat de Europeanen zich niet aan pandjen stoorde; toen dezen hun goud toezegden, maar slechts een weinig koper gaven; toen zij door ondervinding wisten, dat in suikerfabriek en tabakssehuur de weeginstrumenten in hun nadeel werkten; toen zij, door schade wijs geworden, begrepen wat grondverhuur en quasi grondhuurcontracten voor hen betekende; toen zij leerden inzien wat uitgestelde betalingen hun kostten, toen, toen begonnen ook zij die akals der Europeanen in praktijk te brengen en werd goede trouw een hun vreemd begrip.

Schuilt dit in het inlandische volkskarakter? Maar hoe dan verklaard, dat men in de bergstreken op Java, waar de inlanders den Europeanen nog niet leerden kennen in diens kapitalistische neigingen, de goede trouw, de eerlijke nakoming van het toegezegde nog regel is; dat een bergbewoner, die bij een Europeanen in dienst treedt, gerust voorschot durft vragen, onder opgave der werkelijke leeningsoorzaak?

Het staat gekleed te smalen op de inlanders, hunne fouten breed uit te meten, te gewagen van slechte karaktertrekken, hunne zorgeloosheid, hunne luiheid, hunne geslepenheid, hun liegen en bedriegen, hunne akals, met woorden vol verontwaardiging af te keuren; maar... daarbij wordt vergeten, welk aandeel wij zelf daarin hebben; daarbij wordt over het hoofd gezien, dat wij, reeds 300 jaren, de natuurlijke opvoeders der inlanders zijn, en dat men waarlijk niet moet pochen op een systeem, dat in 3 eeuwen zulke povere resultaten heeft gebracht.

Het walgt dan ook, van een ethische richting in de koloniale politiek, met schijnbare warmte te hooren gewagen en te zien, dat tegelijkertijd die redenaar zijn huisbedienden, loon betalend, hun niet goed klinkende munt in de hand stopt; het walgt de zegen verspreidende suikerindustrie te hooren roemen, te hooren schetteren over de millioenen, welke die industrie jaarlijks onder de inlandsche bevolking brengt, bij de wetenschap, dat hoe meer geld die industrie uitgeeft ter uitbreiding van het plant-areaal, hoe meer inlanders van landbouwer worden gedegradeerd tot daglooner, waardoor het aantal koelies stijgt en de loonstandaard daalt en het mogelijk is geworden om thans voor nog geen f80 een suikerrietveld, groot 1 bouw, te doen bewerken, hoewel dit 10 jaar geleden nog f 200 kostte.

Het walgt, van de heilzame tabaksindustrie te hooren spreken, als men weet, dat quasi grondhuur, pressie van het inlandsche bestuur, uitgestelde betalingen, een afrondingssysteem zelfs, worden aangewend om den inlander minder te betalen dan hem toekomt; als men jaar in jaar uit pogingen ziet aanwenden om door trustvorming den koopprijs van tabak omlaag te drukken en bekend is met het feit, dat thans het bestuur bezig is om door arbeidsveld en curateele de groote tabaks-ondernemingen een monopolie te bezorgen, terwijl een Mindere Welvaart-Commissie nog bezig is de oorzaken der thans reeds niet meer te loochenen economische inzinking der inlandsche bevolking op te sporen.

„Ethische koers, words only words!” merkt het blad op.

* * *

De Soerabajasche jaarmarkt.

De Buitenzorgsche correspondent van het *Soer. Hbld.* schrijft aan zijn blad:

„Ik heb hier een inlander gepolst, hoe hem Soerabaja en de jaarmarkt aldaar was bevallen.

Hij was meegegaan met de weverij van mevrouw v. M. en vroeger nooit te Soerabaja geweest.

Hij vond de stad eenig; er is maar één zoo'n plaats op de wereld, — hiermede bedoelt hij natuurlijk Java.

In het begin werd ik poesing door de drukte; heel andere lui als hier, wat pret maken betreft. (Een Buitenzorger staat tot een Soerabajaan als een Londenaar die 't spleen heeft tot een Parijzenaar.)

Het stond niet stil op de jaarmarkt, vertelde hij. We verkochten alles wat we hadden meegebracht en deden nog zooveel bestellingen op, dat we nog voor 6 maanden plenty werk hebben.

Als men 's nachts de lichten niet had uitgedraaid zou de pret den heelen nacht hebben doorgedurd, zeide hij typisch. Ik ben ook te Batavia voor een pasar gambir geweest, doch dat is nu letterlijk niets in vergelijking met de jaarmarkt te Soerabaja; te Batavia komen de lui des avonds even en verdwijnen dan. Koopen, ho maar.

— Ga je het volgend jaar weer naar de jaarmarkt? vroeg ik.

— Zeker, en ik heb de goudsmiden en andere lui, die mooi werk maken, allen aangeraden, het volgende jaar naar de Krokodillenstad te gaan. Disana orang royaal—desseni orang ngopet.

Ook de berichten, die wij van particuliere, welingelichte zijde omtrent de jaarmarkten, in verschillende plaatsen gehouden, ontvingen, luiden, dat deze meer en meer opgang maken, doch dat die van Batavia wegens verkeerde bestuursmaatregelen dreigen te onttaarden.

Dat zou toch erg jammer zijn!

* * *

Gond.

De gemeenteraad van Soerabaja, zoo deelt de *Javabode* mede, heeft een vergadering gehouden, waarin geen van de leden het woord heeft gevoerd.

Wie doet ze dat na?

Onze Delische raad niet, dat is vast! merkt de *Delicourant* op.

* * *

Reboisatie van Deli.

Hieraan wijdt in de *Delicourant* van 13 Juli jl. de heer W. H. van der Haas een uitvoerig artikel; hij eindigt met de woorden:

„Al zouden nu ook de tegenstanders van reboisatie in Deli meenen, dat er geen „reden bestaat om, in het belang van het klimaat, te herboschen”, dan eischt toch, om verschillende redenen, het belang van de tabakscultuur herbosching van de vlakten, niet van het gebergte Deli.

De verkondiging mijnerzijds van de stelling, gegrond op de uitkomsten van de jongste onderzoekingen op natuurkundig gebied; dat alle bosschen, ook die in de vlakte, „van klimatologisch belang zijn”, kan dan ook, zelfs voor de meest verstokte tegenstanders van reboisatie, geen reden zijn om hier niet te doen, wat in het belang van de tabakscultuur, d. i. het algemeen belang van dit gewest, dient gedaan te worden.”

* * *

Over de zoo noodige aanplantingen van rotan schrijft de *Bandjerm. Courant* een artikel onder het opschrift:

Een en ander over de Rotancultuur op Borneo.

zeggende:

„Sedert dit nuttige boschproduct in de bosschen van Borneo meer en meer schaarsch wordt, hebben vele inlanders, de waarde ervan kennende, zich toegelegd op de cultuur van dit zoo gemakkelijk groeiende gewas, zoodat men thans in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo millioenen door menschenhand geteelde rotanstoelen aantreft, terwijl vooral in den laatsten tijd door de van bestuurswege getroffen maatregelen tot aanmoediging dezer nuttige cultuur, de animo ervoor levendig is”, waarna vele nuttige wenken voor de teelt volgen.

* * *

De Buitenzorgbeurs.

De Buitenzorgbeurs van het Deutsche Rijk is voor 1908 toegekend aan dr. G. Tischler te Heidelberg. Bovendien ontvangt deze van de Badensche regeering een toelage van 1000 M., om hem in staat te stellen, na beëindiging zijner studiën in den Plantentuin, een reis te maken naar Amani (Duitsch-Oost-Afrika). Tischler is te Heidelberg priyaat-docent in de plantkunde.

* * *

Koelie-werving.

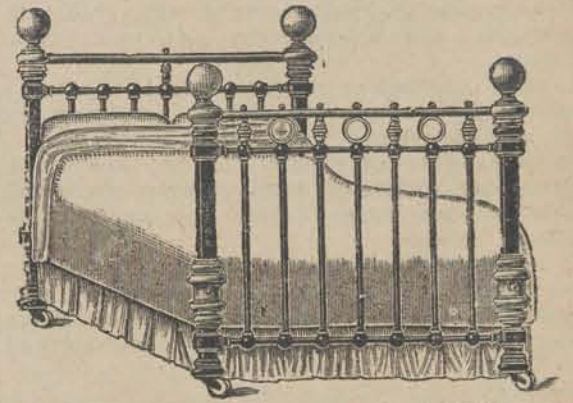
In de *Delicourant* van 13 Juli jl. lezen wij omtrent:

„De strijd tusschen de hadji's die heimelijk contractkoelies voor Singapore aanwerven en daarheen

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG.

LEDIKANTEN, SPRING-, KAPOK- EN PAARDENHARENMATRASSEN, ETC. ETC.

IN GROOTE KEUZE, BILLIJKE PRIJZEN EN SOLIDE QUALITEIT.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

Dagelijksche Motorbootdienst

VAN

Den Haag-Delft en Leiden

NAAR

Utrecht vice versa.

Alle goederen worden desverkiezende aan huis afgehaald.

WED. W.H. en G. Tetenburg

Kantoren te	{	UTRECHT, Vleutenscheweg 11, Tel. 1100
		DEN HAAG, Bierkade 4, „ 982
		DELFT, Koornmarkt 61, „ 132
		LEIDEN, Utrechtsche Veer 25, „ 222

Verhuizingen en Meubeltransporten naar alle plaatsen per Schip en Tapissière.

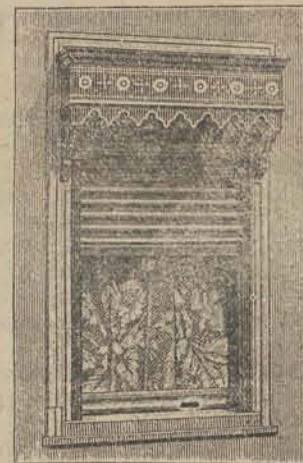
FRANS MIGA

MEC. DENTIST.

VAN KINSBERGENSTRAAT 78. :: DEN HAAG.

Dagelijks te consulteren van 9-4 voor plaatsing van KUNSTTANDEN en GEBITTEN.

Speciale bewerking voor de Tropen.

Heineken's(oudste) Glazenwasscherij StoomJalouzieën- & Rollukenfabriek KETTINGSTR. 6, DEN HAAG.

v.h. Drie Hoekjes 3.

Telefoonnummer 2478.

AMSTERDAM, van der Helstraat 1.

UTRECHT, Potterstraat 20.

GILVERSUM, - ARNHEM, - NIJMEGEN.

= RINCK =

Groote voorraad

Taschjes, Portemonnaies, Portefeuilles

enz. enz.

Alle LEDERWAREN en ETUIWERK, alles wordt bij mij vervaardigd, alsook gerepareerd.

Fabriek en Magazijn MOLENSTRAAT 54 b. d. Prinssestraat.

vervoeren, en het emigratiekantoor, dat door dit bedrijf te signaleeren de politie herhaalde malen in de gelegenheid stelde, dergelijke heimelijke transporten aan te houden, is nog lang niet geëindigd. De chef van bovengenoemd kantoor ontving o. a. een brief, waarin zijn leven bedreigd werd.

Het hadji-comité verklaarde daarin tevens, dat de enkele aangehouden en mislukte transporten hun niet noemenswaard benadeelden, daar de heimelijke werving een te groot voordeel opleverde, om door een enkel mislukt transport beïnvloed te kunnen worden.

In de bovenstroken zijn overal biljetten aangeplakt, om te voorkomen, dat de bevolking zich door het emigratiekantoor zou laten aanwerven. Mocht die waarschuwing evenwel te laat komen of niet baten, dan wordt den raad gegeven om, eenmaal te Batavia aangekomen zijnde, contractering te weigeren.

De ambtenaren zorgen ervoor, volgens het biljet, dat men kosteloos wordt teruggezonden naar zijn dessa, terwijl de reeds gemaakte kosten niet aan het emigratiekantoor behoeven te worden vergoed."

* * *

Hetzelfde blad ontleent over:

De onlusten op Sumatra's Westkust door vreemde oogen gezien

aan de *Straits Times* een ingezonden stuk, ondertekend door „orang Atjeh", waarin deze de beweringen van de *Straits Times*-correspondent, als zouden de onlusten ter Westkust van Sumatra in verband staan met den oorlog op Sumatra, tegensprekt. Hij schrijft als volgt:

„Het spijt mij dat uw correspondent over de onlusten op Sumatra niet beter ingelicht is.

Zijn bewering, dat de Atjehers gedurende eenigen tijd onrustig zijn en dat naar aanleiding daarvan zich onlusten hebben ontwikkeld in de Padangse Bovenlanden, is ten eenenmale onwaar. Het „onrustig" zijn, is gewoonweg oorlog voeren en het „gedurende eenigen tijd", moet zijn: zeven en dertig jaren, daar de Atjehers met de Hollanders reeds gedurende 1871 zonder ophouden vechtende zijn.

„De opstand in de Padangse Bovenlanden heeft een geheel andere oorzaak en heeft in het geheel niets met Atjeh uit te staan. Zij brak uit, daar de Hollanders ten spijt van gesloten overeenkomsten met de Maleiers in dat land, belastingen hebben ingevoerd, welke de Maleiers weigerden te betalen. Het eenige verband, wat er bestaat tusschen den oorlog in Atjeh en den opstand in de Padangse Bovenlanden, is, dat de Atjeh-oorlog jaarlijks aan het Hollandsche Gouvernement schatten kost, zoodat dit Gouvernement steeds naar nieuwe bronnen van inkomsten moet uitzien. De nieuwe belasting is dus de oorzaak van den opstand."

* * *

De zin voor humor bij den Sumatraan.

„Mata-Mata" in zijn „Ups en Downs" in het *Bat. Nbl.* het karakter van den Sumatraan besprekend, merkt daarbij op, dat deze lieden nogal zin voor humor hebben.

Zoo was een onzer bekende bankiers, zegt „Mata-Mata", met een flinken kop, versierd door een mooien baard, eens op reis in de Bovenlanden, gezeten in een karretje. Het was een warme dag; en de koetsier maakte het zich daarom gemakkelijk: eerst ging zijn baadje van het lijf, toen de mooie pantalon, die hij over de ordinaire heen aangetrokken had, enz. En nadat hij het zich gemakkelijk had gemaakt, een strootje had opgestoken, kwam de lust tot praten.

— Waar meneer vandaan kwam?

— Van Batavia.

— O, zoo! En wat voerde meneer daar uit? Had hij een goede betrekking?

— Onze bankier kreeg er plezier in.

— Ik ben, zei hij, een gewone handelaar, een toegang dagang, zooals er hier zooveel zijn...

Het gezicht van den Maleier betrok; dat viel hem tegen. En na een oogenblik nadenken, zei hij:

— Nou maar, als ik u was, met zoo'n flink gezicht, zou ik niet anders dan officier willen zijn, met een mooie bintang op de borst!

Hij heeft het, geloof ik, den bankier nooit vergeven, dat die in een hartelijk gelach uitbarstte en voor de eer der uniform bedankte...

Heeft een mijner lezers den Padangschen advocaat, mr. Van Bosse, gekend? Hij was, met zijn langen, witten baard, een zeer bekende figuur te Padang en de Maleiers kenden zeer goed het manuaal, waarmee hij de cliënten vertelde, wat ze te betalen hadden. — dan streek mr. Van Bosse met een liefkozende beweging de hand door zijn baard, goedig glimlachend.

Mr. Van Bosse dan ging eens naar een komedie Stamboel: 't was nog iets nieuws, waarmee ook hij kennis wilde maken. Toen hij de tent binnenkwam, ontstond er enige beweging; en een oogenblik later viel het scherm.

— Wat dat betekende? vroeg de advocaat.

— Och niets; zoo aanstonds zou de voorstelling hervat worden.

Werkelijk ging een tien minuten later het scherm weer op. Het tooneel gaf... een advocatenkantoor. In 't midden zat een man, behoorlijk geschminkt, met een langen, witten baard, die men voor mr. Van Bosse had kunnen houden. Van ter zijde kwamen telkens lieden den gevierden advocaat raadplegen; menschen van allerlei ras, rang en stand, — en kostelijk was het manuaal, waarmee de tooneel-advocaat zich door den baard streek, tot elken cliënt zeggende, onder het uitsteken der rechterhand: „doewa poeloe lima roepia!"

Er is nog nooit in een komedie Stamboel zóó gelachen als dien avond!

* * *

Wat Hocus Pocus vermag.

Dezer dagen miste een jonge dame te Soerabaja haar gouden collier, een kostbaar stuk, waarnaar zij een paar dagen niet omgezien had.

De huisheer wilde de politie ontbieden, doch een paar dames vonden beter, het met hocus pocus te beproeven, door bv. een doekoen er bij te halen; zij verwachtten daarvan meer succes.

De bedienden werden door den Wijze braaf onder handen genomen; zij kregen wat rauwe rijst in den mond en de uitslag was, dat uitgemaakt werd, dat een oude baboe, die reeds meer dan eens verdacht was geworden van de gauwdieverij, meer van de verdwijning van bedoeld kleinood moest weten, maar zij zou de gevolgen van die snoode daad wel ondervinden.

En ziet, weinige oogenblikken later bracht de kindermeid den halsketen te voorschijn; zij vertelde, dien tusschen eenige dameskleedingsstukken gevonden te hebben, doch het collier was vuil en droeg sporen, in den grond verborgen te zijn geweest.

Leve de hocus pocus! juicht de *Soer. Courant*.

WEST-INDIË.

Goud-Industrie.

In het *Gouv. Adv. Blad* werd bekend gemaakt dat voortaan ook Britsch-Indiërs concessiën kunnen verkrijgen voor het onderzoek naar en de ontginning van delfstoffen en balata, mits zij voldoen aan alle voorwaarden, gesteld in de desbetreffende verordeningen. Daarbij werd evenwel aangeteekend, dat het in die verordeningen opgenomen verbod tegen het te werk stellen bij de goud- en balata-industrie van britsch-indische immigranten of andere britsch-indische arbeiders door het koloniaal gouvernement in Suriname ingevoerd, gehandhaafd blijft.

De *Suriname* teekende hierbij aan, dat naar de letter der goud- en balata-verordeningen de uitgifte van goud- en balata-concessiën aan Britsch-Indiërs niet verboden is. Alleen wordt strafbaar gesteld het in de goudvelden te werk stellen van britsch-indische arbeiders. In de vóór het tot stand komen der verordeningen gewisselde stukken verklaarde het bestuur evenwel, als principe aan te nemen, aanvragen van Britsch-Indiërs om concessiën af te wijzen.

„Wat de verhouding der immigranten tot de goud-industrie betreft", teekende het bestuur aan, „zoo heeft Engeland als bepaalde voorwaarde van de heropening der immigratie, den eisch gesteld, dat geen uit Indië naar Suriname gevoerd britsch-indisch onderdaan, hetzij voor of na afloop van zijn contract, in de goudvelden mag worden gebezigd en wel op grond van de vele ziekten en de groote sterfte, waaraan de britsche regering onderstelt, dat de immigranten op de surinaamsche placers evenzeer zouden blootstaan, als dit, blijkens hare ervaring, op die van Fransch-Guyana het geval is en waartegen het nederlandsche bestuur evenmin als het fransche met den besten wil zou kunnen waken.

„Die eisch zou nu gemakkelijk worden ontlopen, wanneer aan britsch-indische immigranten, op hun verzoek, concessiën tot goud-ontginning moesten verleend worden. Immers zou dan de gene, die zulke immigranten als opzichters of zelfs als arbeiders wilde bezigen, slechts met hen hebben overeen te komen, dat zij voor den vorm te zamen met hem concessionarissen zullen zijn, zonder in de winsten, kosten of verliezen der exploitatie te deelen. En daar men geen concessionaris verhinderen mag, om, des verkiezende zelf op zijn placent te gaan werken, zou men daartegen niets kunnen doen."

Dit beginsel leverde aanvankelijk geen bezwaren op, maar toen vele Britsch-Indiërs in de kolonie tot welvaart kwamen, bleek het beginsel een belemmering, om welke opheffing herhaaldelijk door hen is gevraagd. Thans is aan dien wensch voldaan, nadat van de Britsche regering de ver ekingen was verkregen, dat harerzijds daartegen geen bezwaren bestonden.

Wat de opbrengst der Surinaamsche goud-placers aangaat, ontleenen we aan *Onze West*, dat die in de eerste zes maanden van dit jaar ruim 560 K.G. bedroeg, tegen 484 en 529 K.G. in het eerste halfjaar resp. van 1907 en 1906.

Het gouddistrict Suriname had ook in de maand Juni weer het grootste aandeel in de aanvoeren van het edel metaal, zoodat de totale aanvoer uit dat district over de eerste 6 maanden van dit jaar ruim 302 K. G. bedroeg, terwijl de verdere aanvoer over de andere districten als volgt was verdeeld: Saramacca 47,5; Marowijne 84; en Lawa 126.

* * *

Immigratie.

Per stoomschip „Prins Frederik Hendrik" werden te Paramaribo 250 Javanen aangevoerd, te welen 156 mannen en 94 vrouwen. Op reis was één Javaan over eden. De gezondheidstoestand was bij aankomst der lieden zeer gunstig. Geen der immigranten behoefde in het hospitaal te worden opgenomen.

* * *

Koloniale Postspaarbank.

„Op 1 Januari 1907 waren in omloop 6525 boekjes met een totaal te goed van f650260,30, terwijl op ultimo December het aantal in omloop zijnde boekjes bedroeg 7214 met een totaal te goed van f696920,04, zoodat eene toename met 689 boekjes en een bedrag van f46659,74 plaats vond.

Er werden gedurende het jaar 1907 uitgegeven 1771 en geheel afbetaald 1082 boekjes, waardoor het aantal boekjes met 689 vermeerderde.

In verhouding tot de bevolking der kolonie bedroeg het aantal inleggers op 1000 zielen 58,5; het te goed op elk boekje beliep gemiddeld f96,60½ of f8286,50½ per 1000 zielen

Voor 1906 waren deze getallen respectievelijk 80,5 f96,60½ en 8023,64½.

Terugbetaald werd in 1907 een totaal bedrag van f394279,40½, terwijl het aantal terugbetalingen bedroeg 6046; in 1906 werd in 5099 terugbetalingen eene som van f262646,42½ aan de inleggers uitgekeerd, zoodat er in 1907 947 terugbetalingen meer werden gedaan en een bedrag van f111633,45 meer werd uitbetaald dan in 1906.

Wegens belegging van gelden werd in 1907 aan rente te goed gemaakt f24325,59½ terwijl aan inleggersrente moest worden toegekend tot een bedrag van f12779,37 zoodat een winst van f11545,22½ wegens rente werd verkregen.

De uitgaven in 1906, mede ten behoeve van de Kol. Spaarbank gedaan, waren f3124,30." (O. W.)

* * *

Een ernstig ongeluk en cynisme van den Britsch-Indiër.

Een ernstig ongeluk vond plaats op de Suriname rivier. Een corjaal, waarin acht personen, werd overvaren door de motorboot van Waterland, komende van die plantage. Het ongeluk geschiedde omstreeks half zeven, bij donkere maan. Als gewoonlijk brandde geen licht in de corjaal.

In de motorboot bevonden zich drie ambtenaren van de Landbouw-inspectie, en de heer Williams. Dadelijk waren natuurlijk allen in de weer om te trachten te redden. De heer Boonacker trok er met de sloep op uit, waardoor drie personen werden opgepikt. Een ander, die zich aan de motorboot had vastgeklampt, werd door den heer Williams naar binnen getrokken.

Als staaltje van verregaand cynisme kan gelden, dat een boot met Britsch-Indiërs voorbijvoer, zonder een hand tot redding uit te steken. Toch zou deze boot no'ens volens tot de redding bijdragen. Een tachtigjarige Chinees, die mede te water was geraakt, kreeg de boot te pakken, en men was toen welwillend genoeg hem binnen boord te halen. Vertraging in de reis mocht dit echter niet brengen. Men voer door met den geredde, ondanks wenken uit de motorboot, om langs zijde te komen.

In het geheel werden vijf personen gered. Verdronken zijn twee vrouwen en een mancreolen.

Van Vreemde Koloniën.

Italiaansch Somaliland.

In het begin van dit jaar deden zich in Italiaansch Somaliland ernstige moeilijkheden voor en de Italiaansche regering heeft niet verstaan om op het juiste oogenblik een juiste beslissing te nemen.

Den 13n Februari II. sprak de heer Tittoni over deze aangelegenheid in het Italiaansche parlement.

Om redenen van politiek, commerciële en militaire aard, zei hij, moest Italië de Webi-Sjebelli bezetten en zijn gezag vestigen over den stam der Bimals. Dat zou op twee wijzen kunnen geschieden: geleidelijk met gebruikmaking van de gunstige gelegenheden, die zich zouden voordoen; of onmiddellijk door een snel optreden, waarbij elke weerstand door het geweld zou worden gebroken, waarbij tot vestiging op de voornaamste punten zou worden overgegaan. Generaal Baldissera pleitte in den Senaat voor de laatste wijze van optreden, terwijl de heer Tittoni, in overeenstemming met de denkbeelden der opvolgende gouverneurs Marcattelli, Carrina en Carletti zich voor de eerste manier van handelen verklaarde. Reeds werd Gilib op vreedzame wijze bezet, weldra zou Italië Danane bezetten, enzovoort.

Wel zouden ook bij zulk een geleidelijk voortschrijden zich bloedige conflicten voordoen, maar deze zouden zich tot een beperkt gebied bepalen, enzovoort.

Men voelde in het Italiaansche parlement ook verbazend veel voor een zooveel mogelijk vreedzaam optreden en ging met den heer Tittoni mede.

Nu zijn we zes maanden verder en ziet de Italiaansche regering zich genoodzaakt in allerijl troepen naar Somaliland te zenden.

Is de kolonie de offers waard, die het parlement aan Italië zal opleggen? Dit is een vraag, waarop voorshands moeilijk een antwoord is te geven. Men weet, dat de heele streek grotendeels uit woestijnen bestaat. Maar de streek is voor Italië van belang uit een oogpunt van handel en politiek.

Wat het politiek belang aangaat, springt zulks dadelijk in het oog, wanneer men bedenkt, dat de Italianen, met den midden- en bovenloop van de Webi-Sjebelli en Djoeba in hunne handen, terwijl zij zich ook aan de kust gevestigd hebben, meesters zijn van een of twee poorten van Abyssinië. En wanneer men zich te binnen brengt, welke concurrentie de Europeesche natieën elkander aan het hof van den negus aandoen, hoe Engelschen, Russen, Franschen, Duitschers, Italianen er om strijd op uit zijn om concessien van den negus te erlangen, dan begrijpt men, waarom Italië, dat reeds Erythra, onzaliger gedachtenis, bezit, er op staat zijn stelling aan de Somali-kust te behouden.

Die stelling aan de kust wordt steeds krachtiger. De Italianen hebben er ware vestigingen in 't leven geroepen, waaruit het vaste voornemen spreekt er te blijven. Voor die vestigingen kan de keuze der plaatsen een goede worden geheeten. Zij bevinden zich in de kuststrook te Itala, Worseik, Mogadiscio, Brava, Merca, Jumbo, Gilib, Berbera en Lugh. Men begint reeds vestigingen aan te leggen langs den Djoeba. De wrede Bimals, niet minder oorlogzuchtig dan de andere Somali's en zelfs fanatieker dan hunne broeders van de kust, beginnen zich onder Italiaansche leiding daar op de katoencultuur toe te leggen.

FEUILLETON.

Java's Mooi.

Overgenomen uit het Dames-Weekblad voor Indië.

De vlakke van Lèlès doorsporende, blijft wel niemand ongevoelig voor het schoone der streek. En is ook 't groote moeras vóór Maos niet het bekijken overwaard? De fijngevederde rotan, die zich opwerkt tegen iederen boom, de varens met hunne roodbruine, omgekrulde, jonge spitsbladeren, de bloeiende waterplanten, 't warme, vruchtbare, levenskrachtige van heel het moeras-landschap, ziet de reiziger dat dan niet? Is 't soms minder mooi dan eene Hollandsche weide met haar grazend vee?

De stille, bruine, primitieve dorpjes, verscholen tusschen pisang en klapper, zijn ze niet van eene stemming, zoo ineenvloeiend met de heele natuur, met het eenvoudige karakter van den weinig behoeften hebbenden inlander, dat ze daardoor ons oog al streeën? De inlander zelf, stoffeert hij zijne omgeving niet met zijn donker uiterlijk en eenvoudige, doch kunstige, zelfvervaardigde kleeding? Dat zij in hunne kleeding hun karakter leggen, is iets, wat wij blanken missen. Wij kleeden ons al en naar één en dezelfde mode, de een wat leelijker, de ander wat mooier, maar ons volks- en individueel karakter leggen wij er niet in. De Soendanees houdt van kleuren, draagt geelroode kains, lichte baadjes, bonte zijden of tulen slendangs, kleurige, los

Intusschen was het uit economisch oogpunt voor de Italianen niet voldoende de kust en de oevers aan den benedenloop van den Djoeba te bezetten. Zij moesten den beneden- en middenloop van de Webi-Sjebelli bezetten, waarlangs het verkeer gaat, terwijl de ruilhandel ook op plaatsen langs die rivier wordt gedreven. Het geldt dus nu, dit belangrijk verkeer te beschermen, waartoe de oprichting van een aantal posten, ter beveiliging van den karavaanweg, in uitzicht is genomen.

Hier stuit men evenwel op een groote moeilijkheid. In tegenstelling met de Bimals van het Zuiden, die zich op vreedzame wijze op de katoencultuur gaan toeleggen, zijn de Bimals van het Noorden nog even fanatiek als te voren en bedreigen zij onophoudelijk de Italiaansche nederzettingen en kolonisten van den kant van Mogadiscio en Merca.

De toestand wordt er te gevaarlijker om, daar zij een Kabyle aan hun hoofd hebben geplaatst, die in het heele land een anti-Italiaansche propaganda voert en een agent schijnt te zijn van den dollen mollah, dien de Engelschen maar al te goed kennen. Deze laatste heeft zich aan de Italianen ook in een minder gunstig daglicht vertoond. Na de gastvrijheid te hebben aangenomen, die de Italianen hem aanboden, en na met hen een overeenkomst te hebben getroffen, die hij blijkbaar nooit van zins geweest is na te komen, houdt de mollah niet op tegen zijn gewezen gastheeren te intriguereen en de Bimals en andere Somalis tegen de Italianen op te zetten.

Hoe langer nu die toestand voortduurt, hoe ernstiger het verzet zal wezen, dat de Italianen zullen hebben te breken. De onrustige elementen beschikken reeds over 10000 krijgers, thans nog meereendeels met lanssen, pijl en boog bewapend, maar de smokkelhandel in wapens en munitie bloeit in de streken, en hoe langer Italië nu talmt, des te meer zekerheid bestaat, dat ook de bewapening zijner tegenstanders zal verbeteren.

Nu heeft dan eindelijk de Italiaansche regering besloten over te gaan tot een militaire expeditie tegen de Bimals van het Noorden, waarbij ook beoogd wordt den invloed van den mollah te breken.

Tegenover de 10000 lanssen en geweren der Bimals kunnen de Italianen nu reeds een troep van 4000 Askaris stellen, die welbewapend onder de bevelen staan van een 50-tal Italiaansche officieren. Door te zenden versterkingen zal de macht tot een sterkte van 7000 man, met 6 kanonnen en 15 mitrailleurs worden opgevoerd, waarmee dan majoor di Giorgio in den loop der volgende maand de operatiën zou beginnen.

* * *

Een landbouwschool in den Congo.

In den Congo-staat bevindt zich te Eala een botanische tuin en proefstation, waarbij wat het inlandsch personeel betreft goede resultaten werden verkregen. De vrijwillige inlandsche arbeiders geven blijk van goeden aanleg voor den arbeid in de tuinen. Tal van werkzaamheden, als de inrichting van een pépinière, het zaden, enten, uitplanten, overplanten, het onderhoud van groentetuinen en boomgaarden en zoo voort, kunnen gerustelijk aan hen toevertrouwd worden, zonder dat van 't Europeesch personeel meer wordt verlangd dan een eenvoudig toezicht.

Die uitkomsten hebben er het bestuur van den

zittende hoofddoeken, en reeds te Maos vat ons direct het veranderde volkskarakter op. Vieze, vuile, zwarte menschen, noemt de vreemdeling ze daar, niet ziende het mooie van hunne hoofddoek-dracht, met keurige zorg geschikt. Al trekt de kleeding door hare stille kleuren daar niet onze aandacht, als men wéét te zien, valt gauw genoeg op, hoe haast elke kaim er op zichzelf een waar kunstwerk is, in zijne stemmige, donkere batik-patronen en kleuren, juist passend bij den deftig-kalmen aard van den bewoner van Midden-Java.

Maar helaas is een vreemdeling nog weinig ontvankeijk voor die indrukken, hindert hem alleen het schijnbaar vuile, onzindelijke van hun uiterlijk, hunne woningen, kortom van alles, en kan zijn blik niet daardoorheen het mooie zien.

Dat de kaimen hier troebel, bruin water hebben, hoort ook alweer zoo bij den aard van het landschap; het bergachtige van de streek brengt den slibaanvoer van boven noodwendig mee; de diepe, uitgeslepen oevers, de groote, wild door elkaar geworpen steenblokken, de bruisende, bruine stroom doen h'er niet minder pretig aan dan 't blauwe, heldere water der Italiaansche rivieren.

En heeft men wel eens gelet op de kunstige bamboe-bruggetjes, over die woeste stroomen heen gelegd? In Noord-Banjoemas en Kedoe, in de Diëng-streken, ziet men hangbruggen in een sterke bocht gespannen, om bij groote zwellingen der bandjirende rivieren geen gevaar van wegslaan te loopen. zoo kunstig van vinding en constructie, voor den eenvoudigen ongeleerden

Congo toe gebracht een landbouwschool te Eala in het leven te roepen, die voor inlanders van 12 tot 20-jarigen leeftijd toegankelijk zal zijn.

Den gewestelijken autoriteiten wordt bij het betreffend besluit opgedragen, de hoofden en familie-vaders te wijzen op de gelegenheid, die hun geboden wordt om hun kinderen een landbouwkundige opleiding te verschaffen.

De duur der opleiding is op een of twee jaren vastgesteld, waarin naast het praktisch onderricht in de tuinen nog de Fransche taal zal worden onderwezen, de elementaire rekenkunst en de kennis van het metrieke stelsel.

Na afloop van den cursus wordt een soort examen afgenomen, dat den leerlingen bij welslagen recht geeft op een certificaat voor eene of andere categorie van beambten van den staat, aan wie in verschillende streken toezicht op en leiding van den inlandschen landbouw zal worden opgedragen.

* * *

De vergiftigingszaak te Hanoi.

Omtrent het voorgevallene te Hanoi melden de Indo-Chineesche bladen eenige bijzonderheden, waarvan wij het volgende ontleenen:

De *Courier Saigonnais* schreef, dat sedert eenige dagen de inlandsche soldaten door eenige tot de piraten in betrekking staande inlandsche onderofficieren werden opgezet om wapens te stelen en tegen het Fransch bestuur op te staan. Men verwachtte dus reeds iets en onmiddellijk werden maatregelen getroffen, die vijandelijkheden voorkwamen.

Er heerschte intusschen een groote ongerustheid onder de Franschen in Tongkin en de huisgezinnen der officieren hadden toevlucht gezocht in de citadel aldaar.

Uit een ingesteld onderzoek in de vergiftigingszaak bleek, dat de bedrivers zich bediend hadden van een witachtig poeder, verkregen van de gedroogde zaden van „datura stramonium“.

Naar aanleiding van deze poging vaardigde de resident van Tongkin het volgende besluit uit:

„Den hoofden der gewapende benden wordt een tijd van tien dagen na afkondiging van dit besluit gelaten om zich met hunne volgelingen en hun wapens over te geven aan den gewestelijken bestuurder. Hun zal het leven en de vrijheid worden gelaten, maar wie zich als bemiddelaar aanmeldt om de overgave van bendehoofden tegen geld te bewerkstelligen, zal als boosdoener worden beschouwd en streng worden gestraft. Na ailoop van den termijn van tien dagen zullen alle maatregelen door het bestuur worden getroffen om zoo spoedig mogelijk de achterhaling, levend of dood, der roovers te erlangen, op wier hoofden een prijs zal worden gesteld.“

In de eerste dagen van Juli liep in Tongkin het gerucht van een nieuwe poging tot vergiftiging. Het koloniaal bestuur gaf een communiqué uit, om dit gerucht tegen te spreken, als ook dat, volgens hetwelk Hanoi door een aanval van gewapende benden zou worden bedreigd.

Eenige planters hebben evenwel met het oog op de toenemende onveiligheid hunne ondernemingen moeten verlaten. Het voorgevallene te Hanoi had volgens hen er niet toe bijgedragen om de rust in de provinciën te herstellen.

De gouverneur-generaal erkende, dat de toestand verre van gunstig was, maar waarschuwde tegen overdrijving.

dessa-man, dat 't onwillekeurig ons respect af dwingt. En mooi, dat ze in die tropische omgeving doen; men zou haast denken, dat ze er zijn aangebracht, om het landschap schilderachtig te maken.

En nu wees ik hierboven alleen nog maar op het gewone, alledaagsche van onze omgeving, dat, wat iedereen zien kan; maar gaat men de bekende mooie punten van Java bezoeken, en b.v. het grootsche, prachtige panorama bij Tosari genieten, dan moet men wel in extase geraken. Maar dat mooi ziet niet iedereen, doch ik zou willen, dat 't mij gegeven was, reizigers opmerkzaam te maken op wat hun onopgemerkt voorbijgaat, en liever nog dan dat, zou ik willen, dat velen van ons, Indisch-menschen zelf, meer hun best deden, om 't goede te zien van het land.

Dat, wat een troost zou kunnen zijn voor het gemis van veel, is voor de meesten niets. Zouden ze niet zien, niet voelen het mooi, dat hen omringt, of doen ze er hun best niet voor, omdat ze zich niet willen hechten aan een land, dat hun vaderland niet is, maar waar ze toch het grootste deel van hun leven zullen hebben door te brengen? Waarom spiegelen zij zich niet aan 't voorbeeld van anderen, die vroeger ook onder dezelfde omstandigheden in Indië gekomen zijn en onbewust langzamerhand zijn gaan liefkrijgen het land en zijn volk, zóó lief, dat de gedachte aan 't moederland er door op den achtergrond gedrongen werd?

Een crimineele commissie was ingesteld om te oordeelen over de gevallen, die het openbaar belang raakten. Haar was in de eerste plaats de berechting opgedragen van de in hechtenis genomen inlandse onderofficieren en dezer medeplichtigen. Ook zouden de gemengde rechtbanken weer worden hersteld.

De gouverneur-generaal deed een beroep op de Franschen, om hun kalmte en waardigheid te behouden, welke in zoodanig geval onmisbaar waren. De toestand was geenszins kritiek en het bestuur deed alles om de schuldigen te vatten en de rust te herstellen.

Salarissen van Filipinos.

Het zevende jaarverslag voor het departement van den civielen dienst bevatte een aantekening van den directeur van dien dienst op een, daarbij aangehaald schrijven van den directeur van onderwijs betreffende de betaling van Filipinos.

Laatstgenoemde schreef dat in sommige takken van dienst in de kolonie, de Filipinos, die in staat bleken te voren door Amerikanen ingenomen plaatsen te vervullen, hetzelfde traktement vroegen, dat aan hun Amerikaanse voorgangers werd toegelegd. Op het oog lijkt dit niet meer dan billijk, maar bij nadere overweging blijkt de onhoudbaarheid van een daardoor in het leven te roepen toestand. De Amerikanen in de kolonie krijgen feitelijk het dubbele van wat hun in de Vereenigde Staten voor hun diensten zou worden betaald, d. i. dat hun de hooge salarissen worden toegelegd, welke steeds aan geoeft personeel in vreemden dienst worden betaald. Dat hunne betaling niet te hoog is, blijkt wel uit het feit, dat het moeilijk is om de gewilde elementen uit de Amerikaanse bevolking te trekken. Het salaris, dat den Filipino feitelijk toekomt, zou zeker niet hooger mogen zijn dan dat hetwelk voor gelijke diensten in de Vereenigde Staten wordt betaald.

De directeur voor den civielen dienst teekende hierbij, gelijk gezegd, het een en ander aan, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het meerendeel der Filipino's in gouvernementdienst komt in dienst na het afleggen van een examen voor klerk of copist in den tweeden of derden graad. Indien zij in den tweeden graad in het Engelsch geëxamineerd zijn, geeft hun dit recht op een salaris, dat zonder, dat ze zich verder aan een examen behoeven te onderwerpen tot 900 dollars (Amerikaansch) 's jaars kan aangroeien.

De directeur meende in overweging te moeten geven in het stelsel van traktementsverhooging en bevordering voor Filipino's eenige wijzigingen te brengen. Anders, schreef hij, zou het bestuur spoedig voor het feit staan, dat aan Filipino's hogere salarissen worden uitgekeerd dan voor gelijke diensten en gelijke bekwaamheden in de Vereen. Staten betaald worden, waar traktementen en loonen toch reeds hooger zijn dan in de meeste andere landen der wereld.

Uitgevallen was het cursief gedrukte, waardoor de zin onbegrijpelijk werd.

Een paar Rectificaties.

De heer arts, Abdul Rivaï, van wien wij in ons vorig weekblad mededeelden, dat hij te Gent studeerde om den doctorstitel te halen, was bereids den 24 Juli jl. gepromoveerd. Gaarne maken wij daarvan melding, ook om tegelijk met onze hartelijke gelukwensen, de hoop uit te spreken, dat de heer Rivaï, nu hij niet meer zoo geheel door zijn studies in beslag zal worden genomen, tijd en lust zal vinden om als vroeger, zijne medewerking aan het Koloniaal Weekblad te verleen.

In het overzicht van Dr. Blink's artikel in de *Vragen v. d. Dag*, in ons vorig nummer, was een regel uitgevallen in de volgende zinsnede:

„Er werd niet bij bedacht, dat deze directe geldelijke heffing, als zij uitgevoerd wordt, bij wanbetaling het familiebezit zal doen aantasten van regeringswege, en dat hiermede de grond der sociale toestanden wordt ondermijnd, dat hieruit een sociale omkeering kan volgen met versnipperd grondbezit, enz.”

Oost- en West-Indisch literatuur overzicht.

In dank ontvingen wij een exemplaar van het prachtwerk van E. Middelberg; Geologische en technische aantekeningen over de Goud-industrie in Suriname. Uitgegeven op last van den Gouverneur van Suriname. Amsterdam, J. H. de Bussy, 1904 40.

Er komt meer en meer belangstelling in het Surinaamsche goud, naar het schijnt. Nauwelijks een maand geleden verscheen het Historische Overzicht der goudindustrie in Suriname, door J. A. Polak, ('s-Gravenhage', Martinus Nijhoff), en nu kunnen wij weer melding maken van bovengenoemd werk van den heer Middelberg, gewe en leider der Mijnexploitatie van Gouvernementswege in Suriname, hetgeen het boek van

Polak uitstekend aanvult. De heer M. verdeelt zijn studie in 5 hoofdstukken, nl.: De geologische bouw in verband met de goudvoering. Het voorkomen en de verspreiding van het goud. Het opsporen en de waardebeoordeling van goudhoudende gronden. Het Banka-boortoestel voor de uitvoering van ondiepe boringen en grondonderzoek. De goudontginning.

Het werk is fraai geïllustreerd, en van eene kaart voorzien. Bij den schrijver heeft de bedoeling voorgezeten om niet te leveren een wetenschappelijk betoog, doch eene voor den algemeenen ontkwikkelden lezer begrijpelijke uiteenzetting van den stand der goud-industrie in Suriname en de middelen, die kunnen strekken om haar meer winstgevend te maken. Wij vertrouwen, dat hij in die poging zal zijn geslaagd.

Tijdschrift voor het Bataviaasch Genootschap. Deel L. Afl. 5 en 6.

Deze dubbele aflevering bevat verschillende belangrijke opstellen, nl.: Over de plaatsen der Hoogste vereering (Poendèn) in de afdeeling Awi (Madioen), door J. Knebel. — Oudheden, aangetroffen in het landschap Besoa (Midden-Celebes), door J. Th. E. Kiliaan. — Een paar eigenaardige gebruiken in de desa Tjerme (Soerabaja), door J. Knebel. — Het vliegerspel te Batavia, door H. A. von Dewall. — Het Maèn Goendoe (knickerspel) te Batavia, door H. A. von Dewall. — Drie landschappen in Ceebes (Banggai, Boengkoe en Mori), door O. H. Goedhart. — Nadere gegevens betreffende de oudheden, aangetroffen in het landschap Besoa (Midden-Celebes), door Alb. C. Kruijt.

Vergissen wij ons niet, dan is thans voor 't eerst de aanwezigheid van oudheden (steenbeelden en vaten of potten) in Midden-Celebes geconstateerd, welk feit niet zal nalaten de volle aandacht te vragen van ethnografen en tevens hen tot onderzoek te nopen naar de herkomst dier oudheden; noch de heer Kiliaan, noch de heer Kruijt konden in die richting iets positiefs vaststellen bij hunne bovengenoemde mededelingen.

Eigen Haard. 1 Augustus 1908.

In ons vorig overzicht verzuimden wij onwillekeurig de aandacht te vestigen op een vrij uitvoerige levensbeschrijving door *Bintang Djaeh* van den kortelings overleden oud-resident van Tapian na Oeli, L. C. Welsink. Wel is waar werd in verschillende dagbladen en ook in dit Kol. Weekblad reeds kort na zijn dood over dezen verdienstelijken hoofdamtenaar geschreven, doch niet op de wijze als thans in *Eigen Haard* geschiedde. Het artikel is bovendien geïllustreerd en bevat het portret van den overledene.

Slechts één opmerking veroorloven wij ons, waar *Bintang Djaeh* zegt: dat waarschijnlijk vooral de slechte gezondheidstoestand van den resident den doorslag heeft gegeven tot het verlaten van den dienst; wij vernamen daarentegen van geloofwaardige zijde, dat het invoeren eener geldelijke belasting in Tapian na Oeli de oorzaak is geweest, welke Res. Welsink noopte ontslag te vragen.

De Ingenieur. 8 Augustus 1908.

In dit laatste Nr. van *De Ingenieur* schrijft de heer W. H. C. Doorman over de *Tempelruïnes op het Diëng-plateau* (Midden-Java) (met afbeeldingen). De schrijver betreurt het dat het Gouvernement nagenoeg niets verricht, om de thans nog bestaande ruïnes in stand te houden. Het is — zegt hij — helaas niet alleen de natuur, welke het sloopingswerk volbrengt, maar „overal in den omtrek ziet men behakte en geprofileerde steenen door de bevolking benut om keukens te bouwen, voor trappen, voor neuten, voor erfafscheidingen. Honderden meters lang zijn deze muurtjes van oude tempelsteenen gebouwd!

En de inlandse hoofden, zelfs de Europeesche ambtenaren, wat deden zij? Tot in Wono-boso en Poerwardjo vindt men de beeldhouwwerken terug, die van deze tempels afkomstig moeten zijn!

Nu nog ziet men toeristen zoeken te midden der stapels tempelsteenen om een figuur of zelfs maar een hoofd als herinnering aan deze plaats me te nemen.”

Evengoed als de Mendoet en de Boroboedoer behooren volgens schr. de nog overgebleven

tempels van het Diëng-plateau te worden geres-taureerd; wel is waar zijn deze oudheden zeer klein, vergeleken met genoemde tempels, doch, „juist door die kleinheid komen de sierlijke vormen van profileering en plattegrond, die gebaseerd zijn op het verkrijgen van sterke schaduweffecten, des te sterker uit.”

Nadat de heer D. vervolgens de middelen heeft aangegeven, die kunnen leiden tot behoud van 't nog bestaande, besluit hij zijn betoog aldus:

„Wat ik echter het meeste hoop, is, dat er lezers zullen zijn, die hun stem willen doen hooren om den Minister van Koloniën uit te noodigen ook voor de herstelling van deze bouwvallen eenig geld op de begroting te brengen.”

De Indische Mercur 1908. No. 31, geeft de navolgende bijdragen: Komt in de Java-coca kristalliseerbare cocaine voor? door Dr. G. van der Seen. — Export van djatihout. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Semarang over 1907 (vervolg). — Nieuwe rietmolens van John Mc. Neil en Co., Colonial Iron Works Glasgow (met afbeeldingen), door Dt. — Koloniaal Museum te Haarlem (bespreking van Bulletin No. 40, het jaarverslag van het Museum inhoudend). — De zijdeproductie in Japan gedurende 1907. — Krediet, Chineesche faillissementen en administratieve controle. — Een verwaarloosde Britsch-Indische vezelplant. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen.

Weekblad voor Indië. 5e jaargang No. II.

Gabriel geeft het vervolg van zijn „*Eene Indische millioenerfenis* (met de portretten ditmaal van G.-G. J. van Hoorn en C. van der Lijn). — Verder bevat dit Nr. verschillende bijdragen, niet met betrekking op Indië geschreven, welke wij dus hier onvermeld kunnen laten; vervolgens het portret en eenige levensbijzonderheden van den nieuw opgetreden dir. van gouvernementbedrijven, den heer H. Okebach; idem van den verdronken kap. van het s.s. Rindjani, kapitein Jonathan Sharp. Eene beschrijving van het vlot brengen van de gouvernementstoomer *Flamingo*, die eenigen tijd geleden op de Oostkust van Borneo, ongeveer halverwege tusschen de mondingen der Koetei- en Berouw-rivieren aan den grond was geloopen, (met afbeeldingen). En ten slotte een opstel (met foto) over het Nederlandsch-Indisch tooneel.

Marineblad. Jaargang 1908—'09. Afl. 3.

Voor hen, die zich met het defensievraagstuk van Onze Oost bezighouden, maken wij melding van een kort opstel in dit Nr. van het *Marineblad*, waarin de heer G. E. Visscher eenige Toelichtingen geeft op „*Onze Marine in de Indische Krijgskundige Vereeniging*.” De schr. komt tot deze conclusie: „Bij de overweging van mogelijke toekomstige verdedigingsstelsels komt men steeds — ook bij de vervulling der stoutste verwachtingen — tot het resultaat, dat versterking onzer weermacht te land noodig is. Aangezien nu hiermede tevens voldaan wordt aan den thans, en misschien nog gedurende langen tijd, meest dringenden eisch om met zeer beperkte middelen een eventueelen tegenstander den grootst mogelijken weerstand te bieden, is schrijver dezes van oordeel, dat het gewenscht is allereerst voor de versterking van het leger te zorgen.

Al mogen die middelen voor het oogenblik geheel onvoldoende worden geacht, dan verdient het toch aanbeveling het bestaande verdedigingsplan met de meest mogelijke kracht te voltooien. Men bedenke toch, dat de toepassing er van als het ware dagelijks kan worden geëischt!”

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van jaargang 1908.

Met het oog op de ons toegestane plaatsruimte moeten wij volstaan met de eenvoudige opsomming van den belangrijken inhoud; we en:

Beknopt verslag van de werkzaamheden in het geneeskundig laboratorium gedurende het jaar 1907, door Dr. J. de Haan. — Over albuminurie bij inlanders, door G. W. Kiewiet de Jonge. — Onderzoek naar gehoorscherppte van inlanders, door Dr. H. F. Minkema. — Over het voorkomen van bacillaire dysenterie in Ne-

derl.-Indië, door Dr. G. Grijns. — Over coli-agglutinaties, door Dr. J. de Haan. — Koolzuurbepalingen met het toestel van Haldane, door Dr. G. Grijns. — De malariaverhoudingen te Batavia en hare bestrijding, door G. W. Kiewiet de Jonge. — Over bourgeons charnus, door Dr. G. Grijns. — Over sporadische cholera, door Dr. J. de Haan. — De methode der complementbinding als middel tot het herkennen van kwaden droes, door Dr. J. de Haan. — Besmetting van een zoogdier met vogeltuberkelbaciën, door Dr. J. de Haan.

* * *

De Macedoniër. Zendingstijdschrift. Aug. 1908.

In het zoeven verschenen Nr. van de Macedoniër vonden wij een zeer lezenswaardig artikel van zending D. Bakker, over „De godsdienst van den Javaan”. Blijkbaar heeft de schrijver een grondige studie gemaakt van het gemeedsleven der Javanen. Verder bevat dit Nr. het verhaal van Ds. D. K. Wielenga, zending op Soemba, eener reis van Pajeti naar Memboro op genoemd eiland. Ds. Wielenga is sedert jaren op Soemba gevestigd, kent land, volk en taal bij uitnemendheid en bezit de gave zijn ervaringen op eenvoudige, maar uitstekende wijze publiek domein te maken. Zijn mededeelingen omtrent de nog zoo onbeschaafde bevolking van Soemba vullen die van Dr. ten Kaat, Roos, de Roo van Alderwereldt e. a. uitstekend aan. Zoo wisten wij bijv. niet dat op dat eiland het pottebakkersbedrijf wordt uitgeoefend en nog wel op groote schaal. Ds. W. zegt er van: „Tana Kadoengoe (West-Soemba), is de pottebakkerskampong. Van allerlei grootte en vorm worden hier vervaardigd. Men heeft twee hoofdsorten. Vooreerst de dunne potten, ter dikte van een rijksdaalder, hard, half zwart gebrand, uiterst broos met verschillende grootte van mondopening. 't Zijn uitstekende kookpotten en 't is de eenige soort, welke men ziet in Oost- en Midde-Soemba, waar ze zeer duur zijn en men voor een groot soort een halve gulden betaalt. Hier kan men voor een dubbeltje terecht.

De tweede soort, welke ik hier voor 't eerst zag, is veel dikker, zacht gebakken, en alleen gemaakt in den vorm van groote kommen. Potten met een nauwe hals worden er niet gemaakt. Een derde soort zijn de waterkruiken in den vorm van een karaf, met of zonder tuit. Zij zijn zacht en bij 't aanpakken kleverig. Daar ze goed doorzweeten, blijft het water er heerlijk koel in.

De potten van Memboro zijn dan ook overal goed bekend en hebben een uitstekenden naam. Per prauw worden ze door de Savoneezen en Endeneezen overal heen gebracht en dus met de noodige winst verkocht.

't Maken der potten geschiedt hoofdzakelijk door vrouwen, en men ziet ze dan ook overal in de kampong bezig met dit werk. Enkelen worden met eenvoudige randversiering van sobere lijnen vervaardigd; de meesten echter zijn effen glad.

Dergelijke mededeelingen — en Ds. Wieenga verschaft ze meermaals — vullen onze kennis van de Soembaneezen prachtig aan. Wij dachten bijv., dat op dit eiland slechts de weefkunst werd beoefend, terwijl nu blijkt dat er nog een industrie wordt beoefend, waarvan het produkt zelfs wordt uitgevoerd!

* * *

Een ander zendingstijdschrift, het „Allgemeine Missions Zeitschrift”, eveneens van Augustus, bevat een opstel, getiteld: Religiöse Anschauungen und Gebräuche der heidnischen Dajakken auf Borneo, door zending H. Sundermann, waarvan hetzelfde gezegd kan worden als hierboven ten opzichte der studie van zending Bakker werd opgemerkt.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op de verschijning van het nieuwe, zoo praktische Adresboek van geheel Nederlandsch-Indië voor 1908, samengeseld door Fj. A. Kleian (Batavia, Landsdrukkerij).

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 15 Juli;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
Het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië idem;

Het Soer. Handelsblad t/m 13 Juli;
De Sumatrapost t/m 15 Juli;
De Ind. Mercur No. 32;
Ned.-Ind. Effectenblad No. 1 en 2;
Het Adresboek voor geheel Ned.-Indië 1908;
De Delicourant t/m 14 Juli;
Exportblad No. 730;
Het Weekblad van Ned.-Indië No. 10 en 11;
Damesweekblad No. 50;
De Stem van Indië No. 26 en 27;
Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem No. 40, Juli 1908;
De Indische Gids, Augustusnummer;
Essai sur La Constitution Géologique de la Guyane Hollandaise door H. van Cappelle;
Het Onderwijs No. 24 en 25;

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 10 Juli 1908. No. 55.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan den leeraar Gymn. Willem III, L. P. J. Vermeulen.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Rembang en Blora, Mr. H. W. E. Klomp; tot directeur der Burgerl. Openb. Werken, W. B. van Goor; tot inlandsch off. van justitie te Denpasar, Mas Sosro Amidjojo; in Djembrana, Raden Martodridjojo.

Tijdelijk werkzaam gesteld als hulponderwijzeres: te Tasikmalaja, mej. B. W. Filet; te Samarinda, mej. A. F. Ronkes Agerbeek.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, één jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der infanterie, A. M. Verhaar; wegens particuliere belangen, vier maanden aan den 2en luit. der inf., L. C. F. M. de Roux.

Bevordert: tot magazijnmeester 1e klasse (kapitein) bij het wapen der genie, de magazijnmeesters der 2e kl. J. C. Heinzenknecht en J. S. G. Reijnders.

Ontslagen: met ingang van 2 Sept. 1908, op verzoek eervol, de luitenant kolonel der artillerie, F. W. A. Neeteson.

* * *

Uit de Javasche Courant van 14 Juli 1908. No. 56.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte één jaar verlof naar Europa aan den adjunct-chef bij de S.S. op Java, S. M. S. Philipse; wegens langdurigen dienst aan den onderwijzer 2e kl. H. Heimans, en aan den Secretaris van het Dep. van O. E. en N., E. A. E. Kalshoven.

Ontslagen: op verzoek eervol, de opziener bij het boschwezen, H. A. E. Oudhuisen; de griffier van den landraad te Soerabaja, S. J. Seket; de gewezen dokter-djawa, Raden Bintang.

Ontheven: eervol van de toevoeging aan den regeeringscommissaris voor de decentralisatie, de gouvernementssecretaris H. Colijn, wordende hij tijdelijk in commissie gesteld voor de behandeling van aangelegenheden, het bestuur op de Buitenbezittingen betreffende.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Bangil, Mr. J. C. Veltcamp Helbach.

Belast: met de waarneming der betrekking van secretaris der res. Benkoelen, de gep. ambtenaar C. G. G. Vermeer.

Tijdelijk toegevoegd: aan den regeeringscommissaris voor de decentralisatie, Mr. H. A. Kindermann, met den titel „adjunct-regeeringscommissaris voor de decentralisatie.”

Toegekend: aan den controleur bij het B.B. L. van Kesteren, tijdelijk ter beschikking gesteld van den regeeringscommissaris voor de decentralisatie, de titel van „adjunct-regeeringscommissaris voor de decentralisatie.”

Benoemd: tot veearts bij den burgerl. veeartsenijk. dienst, P. Zipp en A. C. A. Heshusius; tot assistent-resident der Afdeling West-Nieuw-Guinea, de contr. F. H. Dumas; tot lid bij den gewestelijken raad der Preanger-Regentschappen Mas Mojong; tot lid van den gemeenteraad van Makassar, M. W. Geill; tot directeur der kweek-

school voor inl. onderwijzers te Djokjakarta, H. C. Croes; tot administrateur der 2e kl. bij de tinmijnen op Banka, M. R. D. Merens; tot griffier van den landraad te Soerabaja, W. P. A. Jacobsz. Rosier; te Poerwokerto, A. J. Soute; te Klaten, J. M. Calbo; tot adjunct-inspecteur bij den post- en tel. dienst, J. A. Doornweerd; tot inl. officier van justitie in Koedoes, Mas Aditino; in Kendal, Mas Soewandi; te Salatiga, Raden Mangoen Adi Koesoemo; in Semarang, Mas Reksodirdjo; in Pati, Raden Soesatio.

Tijdelijk werkzaam gesteld als hulponderwijzeres: te Magelang, Mej. W. Bakkers; te Medan, Mej. B. H. Verschuil.

Ontslagen: op verzoek eervol, de inlandsche arts te Gorontalo, R. Tumbelaka.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa, aan den 1en luitenant der inf. W. J. Roms-winkel.

Ontslagen: op verzoek eervol, de 1e luitenant der genie F. A. Janssen van Raaij, wordende hij benoemd tot tijdelijk ingenieur van den Waterstaat.

Bepaald: dat de 1e luitenants J. A. E. G. A. den Daas, M. Barnsijn, K. F. A. Zeiler, M. T. Velsing, P. V. M. F. Amiot, G. Badings, R. G. Leegstra en A. J. W. Vorster bij het leger voor „memorie” worden gevoerd gedurende den tijd dat zij belast zullen zijn met de waarneming der betrekking van civiel gezaghebber (fungerend controleur) op de Buitenbezittingen.

Bevordert: tot 1en luitenant, de 2e luit. der artillerie, E. H. Püchel; tot kapitein de 1e luitenants der inf., J. Ketting, M. W. Broekman, J. E. W. van Gesseler Verschuier en H. van der Sande.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Oranje; gezagvoerder J. Versteegh; bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 8 Augustus 1908.

Te Amsterdam schepen zich in: J. J. Roog; mevr. wed. N. Kole-Mühlnickel; mej. M. G. van Druten; C. J. Quist, echtg. en 2 k; mej. C. Quist; Th. J. Dikmans, echtg. en 4 k; S. G. Outhuys; J. L. Bakker; W. Melgerd, echtg. en k; C. C. v. d. Nieuwboer; G. Lam Jr.; W. Nesselaar; A. den Hartog; H. Dorenbosch; J. H. Ewald; H. Bedorf; L. Balen; W. J. ten Hoope; benevens een transport der Kon. Marine;

naar Southampton: J. S. F. van Hoogstraten en k; mej. L. M. C. Brugman; J. A. Brugman; Mr. D. K. G. de Jong;

naar Lissabon: J. Groote;

naar Genua: H. Eicken; F. Schmitt; Willinge; Brantsma, echtg. en z; M. Catz; C. de Ruyter Jz; Mr. Croockewit en 2 d; Oberleut. v. Hofe; Oberlehrer K. Pieper; Dr. med. Melzop; Dr. med. Weischer; Rektor Aug. Lünen; Konrektor Lüttecke; Werner Heidsieck; A. Seidel; Mr. H. L. A. Visser; De Casembroot; H. J. Calkoen; H. J. Calkoen Jr.; mej. C. D. Calkoen; Dr. S. G. de Vries; Dr. A. W. Kroon Jr.; J. Groeneweg en echtgen.; Mr. R. P. Dorhout Mees en zoon; Mr. C. Henny; A. W. Gerritzen; Prof. R. H. Saltet en echtgen.; G. W. Nikkels; P. Clausing; Bernhard Hannes en echtg.; Jkvr. E. J. van Holthe en 3 jongelui; E. C. C. de Bruijn; H. J. Harkema en echtg.; Johann Christ; Hauptlehrer Feldhege; Wilhelm Volmar; Karl Nockher; Justizrat Dinckgraeve;

naar Belawan-Deli: J. B. H. Ydo Jr.;

van Southampton naar Genua: Mr. en Mrs. Spencer; Mr. en Mrs. Edsarr; Mr. en Mrs. West; Mr. en Mrs. T. White; Mr. Eramrich; Mr. Elson; Mr. Farnhill;

te Genua zullen zich inschepen: H. Jongtien en echtg.; J. H. Marinissen; J. A. Arends; Mr. G. D. Willinck; W. G. Schouten, echtg. en k; O. J. B. Bloem; mej. J. W. Arnold; R. A. Walter Soesman, echtg. en k; J. J. W. van Ingen; J. Karreman; mevr. H. H. Becker en k; H. H. Becker; J. F. Sandberg;

naar Asahan en Belawan-Deli: T. Dijkstra; R. A. Niehorster; A. H. Jiskoot; J. T. Hissink;

naar Singapore: Dr. A. P. van Rijn en echtg.; L. van Rijn; D. W. Hakke van Tienhoven; J. C. Hakke; H. J. Volmar; Melcop Jr.; Guther; G. Kersten.

Passagierslijst van het S.S. „Pr. Willem I”, gezagvoerder A. R. Nijboer, van A'dam naar West-Indië op den 7en Augustus '08.

Paul Mente; C. P. v. Hecking Colenbrander, echtgenoot en 3 kinderen; E. E. Ecker; Otto Neu, benevens 240 Javaansche landverhuizers.

OPVOEDING.

Het Hoofd eener Bijz. School zag zich gaarne belast met de opvoeding van een

paar KINDEREN.

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 108-110, DEN HAAG.

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -/- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd Geld, verzilvert Coupons, opent Rekening-Courant tegen onderpand, incasseert Wissels en Kwitantien.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,
Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,
Directeur J. WILDEMAN.

DAMES VERLANGT
ge een heldere Wasch, stuurt haar dan naar de Stoom-Wasch- en Strijkinrichting

„BLEEKLUST”

Volkomen onschadelijke behandeling door machines van 't nieuwste systeem.

**BEDIENING VLUK EN ACCURAAAT
CONDITIËN BILLIJK.**

Aanbevelend, G. A. VERSTEEG,
Bleekerij „Bleeklust”,
HAASTRECHT, bij Gouda.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. A

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en soliedste adres voor de Indische familiën. — Export door geheel Europa. — Per S.S. „Sindoro” weder ontvangen **VERSCHE KRUIDEN** als volgt: laos, djahe, koenjit, temoe koentjie kentjoer, Macaserolie, Ketjap-benteng, Klapperolie, goelaaren enz. enz. enz. — Directe aanvoer uit Nederl. Indië. Minzaam aanbevelend,

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

VACANT.

VACANT.

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424 =: Den Haag.

Gouden Medaille.

Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk **ADVIES KOSTELOOS.**

C. ROMELIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

☛ Succes bijna altijd zeker.

„UNICUM.”

„UNICUM”'s geheim chemisch preparaat is onschadelijk stof en model.
„UNICUM” heeft bekwame vaklieden voor het repareren oppersen van Heeren- en Dameskleding.
„UNICUM” heeft een 1e klas Coupeur voor het vermen van slecht passende Kleding.
„UNICUM” zorgt voor een vlotte, accurate bediening.

Eenig adres:

Fluweelen Burgwal 8. - Telef. 49